

Asia: Lausuntopyyntö YVA-ohjelmasta, Energiequelle Oy, Kolopetäjä-Rovavaara-tuulivoimahanke (LAPELY/5648/2023)

Lapin ELY-keskus
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Energiequelle Oy suunnittelee enintään 77 voimalan Kolopetäjä-Rovavaara-tuulivoimahanketta. Voimaloiden kokonaiskorkeus on 300 m ja hankealueen pinta-ala on n. 7 625 ha. Tuulivoimala-alue sijoittuu Tervolan kuntaan ja Tornion kaupunkiin. Lisäksi tarkastellaan 400 kV:n voimajohtoa tuulivoimala-alueelta Rovaniemen Petäjäskoskelle tai Tervolan Louepalon sähköasemalle tai Keminmaan kunnan alueen kautta Tornion Viitajärven sähköasemalle.

2 Lausunto

Pyydettyä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslaissa (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin ja poronhoitoon.

Hankkeessa on toteutettu maastokaudella 2024 pesimälinnustوسelvitys, metsäkanalintujen soidinpaikkaselvitys, lintujen muutonseurannat ja lumijälkilaskennat.

Linnustokartoitusten osalta Luke huomauttaa, että kanalinnuilla on voimakkaat vuosien väliset vaihtelut kannansuuruudessa, joten laskentojen toteuttaminen vain yhtenä vuonna saattaa antaa väärän kuvan alueen merkityksestä lisääntymisympäristönä. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle. Tällöin selostuksessa tehtävien tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen. Soidinselvitysten tulokset ovat tärkeitä ja ne tulee huomioida voimaloiden sijaintien suunnittelussa.

Hankkeen tulevaisu vaiheissa tulee selvittää ja arvioida huolellisesti yhteisvaikutukset ympäröivien muiden hankkeiden kanssa. Hankealue yhdessä ympärille suunniteltujen hankkeiden kanssa muodostaa kymmenien kilometrien mittaisen katkeamattoman tuulivoima-alueen (Kuva 5-1. Hankealueen läheisyydessä sijaitsevat muut maankäyttöhankkeet). Yhteisvaikutusten arvioinnissa on syytä arvioida myös hankkeiden toteutuessa alueelle jäävän häiriöttömän erämaisen ympäristön määrä sellaisten lajien näkökulmasta, joille tällainen ympäristö on kriittistä. Yhteisvaikutusten arviointi on olennaista myös näiden hankkeiden läheisyydessä olevien Natura-alueiden näkökulmasta. Yhteisvaikutusten mahdollisesti kasvaessa merkittäväksi, Luke näkee tärkeäksi tarkastella hankkeessa myös huomattavasti pienempiä voimalamääriä.

Kalaston kannalta on olennaista suunnitella työt ja rakenteet niin, että vältetään kaikkea kiintoainekuormitusta alueen uomiin: valumavesien ohjailu, ojien selkeytysaltaat, maansiirtotöiden ajoitus, voimaloiden, sähkönsiirtolinjojen ja huoltoteiden sijoitus alueelle on tehtävä lähivesistöt huomioiden. Samoin on vältettävä esim. teiden rakentamista purojen ja muiden uomien yli.

Yhteisvaikutuksia tarkastellessa tulee huomioida, että jokivesistössä vesistöön päätyvä kuormitus (erityisesti humuskuormituksen tapainen hienojakoinen aines) vaikuttaa veden laatuun kuormituspisteestä alavirtaan päin koko joen matkalla, toki laimentuen virtaaman kasvaessa.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vesistövaikutuksiin ja arvioida erilaisia tapoja jokiin kohdistuvan kiintoainekuormituksen ja muiden vaikutusten minimoimiseksi.

Poronhoitoa koskeva osuus

Kolopetäjä-Rovavaara tuulivoimahankeen mahdolliset päävaikutukset poronhoidolle syntyvät Palojärven paliskunnalle, jonka alueella hankkeen Tervolan puoleinen osa sijaitsee. Myös kaikki voimajohtovaihtoehdot sijaitsevat vähintään osittain Palojärven paliskunnan alueella. Lisäksi Lohijärven ja Narkauksen paliskunnan poronhoitoon voi syntyä vaikutuksia, mutta ne ovat luultavasti selvästi vähäisempiä, kuin vaikutukset Palojärven paliskunnan poronhoitoon.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa paliskunnat ja niiden poronhoito on esitetty kattavasti. Arviointiohjelmassa on TOKAT-paikkatietoaineiston pohjalta esitetty mm. talvi- ja syyslaidunalueiden, kevät- ja syyskiertojen sekä aitarakennelmien sijainnit suunnitellun hankealueen sisällä ja sen läheisyydessä.

Luonnonvarakeskus (Luke) katsoo, että tuulivoimahankeen vaikutukset erityisesti poronhoitotöihin ja aitarakenteiden käyttöön sekä porojen liikkumiseen ja siirtymiseen laidunalueiden välillä ovat potentiaalisesti merkittäviä. Näiden arviointi nykyisen tutkimustiedon pohjalta on kuitenkin äärimmäisen vaikeaa, joten Luke näkee, että arvioinnissa tulisi hyödyntää alueen poronhoitajien tietoa. Lisäksi, jos kattavaa GPS-tietoa porojen liikkeistä alueella on saatavilla, voi se auttaa arvioimaan mahdollisia vaikutuksia. Myös vaikutukset laidunalueiden menetyksiin tai niiden käytettävyyden heikentymiseen tulee arvioida. Myös niiden arviointi on vaikeaa nykyisen tutkimustiedon pohjalta, sillä porojen talviaikaisesta käyttäytymisestä tuulivoima-alueilla ja niiden läheisyydessä ei ole juurikaan Suomeen soveltuvaa tietoa. Myös näiden vaikutusten arvioinnissa paikallisten poronhoitajien sekä mahdollisen GPS-datan hyödyntäminen on tarpeen.

Arviointiohjelmassa kuvataan hyvin eri lähtötiedot ja arviointimenetelmät, joita suunnitellaan käytettäväksi (arviointiohjelman sivu 183). Luke näkee keskeisenä, että arvioinnissa keskitytään riittävästi erityisesti kohtiin ”Keskustelut, neuvottelut ja haastattelut” sekä ”Paliskunnilta mahdollisesti saatavat aineistot”. Myös muut esitellyt aineistot tuottavat tärkeää pohjatietoa. Luke näkee hyvänä, että ensimmäiset keskustelut paliskuntien kanssa on sovittu heti alkuvuodelle 2025 ja että näitä keskusteluja varten tuotetaan aikaisemmasta tiedosta alustavia arvioita, joiden pohjalta voidaan keskustella poronhoidolle mahdollisesti aiheutuvista kielteisistä vaikutuksista sekä niiden lieventämisestä ja kompensatiosta.

Arviointiohjelmassa sivulla 184 todetaan ”Osana arvioinnin havainnollistamista lasketaan, millaisia suoria laidunpinta-alan menetyksiä hankkeesta koituu Palojärven paliskunnalle”.

Luke näkee, että laidunpinta-alojen menetyksiä ja niiden suhteellisia osuuksia paliskunnan laidunaloista laskettaessa, on hyödyllistä laskea ne myös laiduntyypeittäin (esim. osuus talvilaidunten pinta-alasta). On myös hyvä tehdä herkkyyssarvioita eri kokoisilla vaikutusalueilla, sillä ei ole juurikaan tietoa siitä, kuinka kauas tuulivoimalat mahdolliset vaikuttavat porojen käyttäytymiseen eri vuodenaikoina. Lisäksi arvioinnissa tulisi huomioida, että vaikka vaikutukset olisivat koko paliskunnan poronhoitoon pienet, voivat ne silti olla alueellisesti merkittäviä osalle paliskunnan poronmistajista.

Arviointiohjelmassa mainitaan myös, että "Kolopetäjä-Rovavaara hankkeessa yhteisvaikutusten arvioinnin osalta YVA-ohjelmavaiheessa on tunnistettu erityinen tarve yhteisvaikutusten arvioinnille". Luke yhtyy tähän näkemykseen myös poronhoidon osalta. Alueelle on suunniteltu huomattava määrä maankäyttöä, erityisesti tuulivoimarakentamisen muodossa. Yhdessä nämä voivat aiheuttaa merkittävää haittaa alueen poronhoidolle, joka tulisi huolellisesti arvioida.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke huomauttaa, että kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidinpaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota vesistövaikutuksiin ja arvioida erilaisia tapoja jokiin kohdistuvan kiintoainekuormituksen ja muiden vaikutusten minimoimiseksi. Hanke muodostaa yhdessä sitä ympäröivien ja siihen rajautuvien hankkeiden kanssa kymmenien kilometrien mittaisen katkeamattoman tuulivoima-alueen. Selostusvaiheessa on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota yhteisvaikutuksiin ja häiriöttömän erämaisen elinympäristön pirstoutumisen vaikutuksiin. Lisäksi tulee keskittyä ekologisten yhteyksien säilyttämiseen.

Kolopetäjä-Rovavaara tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on riittävän kattavasti esitelty hankealueen paliskunnat ja niiden poronhoito sekä arvioinnissa käytettävät lähtötiedot ja arviointimenetelmät. Luke korostaa kuitenkin, että on keskeistä, että vaikutusten arvioinnissa hyödynnetään hankealueen paliskuntien tietoa alueen poronhoidosta, sillä riittävän kattavaa tutkimustietoa ei toistaiseksi ole saatavilla, jotta yksin sen pohjalta pystyttäisiin arvioimaan hankkeen vaikutuksia. Tämän vuoksi Luke näkee hyvänä, että paliskuntien kanssa on sovittu aikaiset neuvottelut heti alkuvuodesta 2025. Luke näkee, että paliskunnat tulisi pitää tiivistä mukana suunnittelun kaikissa vaiheissa. Kokonaisuudessaan alueelle on suunniteltu huomattava määrä maankäyttöä, erityisesti tuulivoimarakentamisen muodossa, jotka voivat vähintäänkin yhteisvaikutuksena aiheuttaa merkittävää haittaa alueen poronhoidolle. Nämä yhteisvaikutukset tulisi huolellisesti arvioida. Tämä suuri "hankesuma" voi myös aiheuttaa alueen poronhoitajille merkittävää ylimääräistä työtä arviointiprosessien aikana. Eri hankkeiden yhteis- ja erillisvaikutuksia olisikin hyvä pyrkiä arvioimaan samanaikaisesti.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 04.11.2024 klo 12:43:00.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Pekkarinen

Liitteet:

Tiedoksi: